

Kotona asumisen tuen asiakasmaksut lohkaisevat merkittävän osan vanhuksen tuloista

Paljon tukea ja palveluita tarvitsevan vanhuksen kokonaismaksurasite voi nousta korkeaksi, kun huomioidaan kotihoidon ja terveystalvelujen asiakasmaksut sekä lääkkeiden ja matkojen omavastuut. Maria Vaalavuon (1) toimittamassa raportissa (2018) todetaan, että esimerkiksi 75 vuotta täyttäneistä noin 5 prosentilla asiakasmaksut ylittivät 40 prosenttia käytettävissä olevista tuloista.

Yksilötason maksurasitetta tilanteessa, jossa vanhus asuu kotonaan asumisen tuen palvelujen turvin, ei ole arvioitu. Arviointia vaikeuttaa kotihoidon ja tukipalvelujen maksujen vaihtelu kunnasta toiseen sekä se, että vanhusten välillä on isoja eroja kotiin tuotavien palvelujen tarpeessa. Lisäksi palvelujen tarve voi vaihdella suurestikin kuukaudesta toiseen.

Oletetaan, että yksin kotonaan asuvan 80 vuotiaan henkilön käytettävissä olevat rahatulot tukineen ovat 1300 euroa kuukaudessa. Hän maksaa kotihoidosta ja sen tukipalveluista asiakasmaksuja*:

- Säännöllisen kotihoidon (20 h/kk) maksu, 200 € kuukaudessa,
- Kotiin kuljetettu ateria kerran päivässä, 230 € kuukaudessa
- Turvapalvelu, 30 € kuukaudessa (auttajakäynnit veloitetaan erikseen),
- Kauppa-asiointi kerran viikossa, 40 € kuukaudessa,
- Pyykkihuolto, kolme koneellista, 20 € kuukaudessa ja
- Päiväkeskustoiminta kerran viikossa, 60 € kuukaudessa.

Yhteensä 580 € kuukaudessa

*Hinnat ovat keskimääräisiä maksuja, ja ne on arvioitu kuntien verkkosivuilta saadun tiedon perusteella vuonna 2016 (2).

Esimerkissä asumisen tuen asiakasmaksut ovat noin 45 prosenttia henkilön käytettävissä olevista tuloista kuukaudessa. Esimerkki osoittaa, että jo pelkästään kotihoidon ja sen tukipalvelujen asiakasmaksut lohkaisevat merkittävän osan tuloista, ja jo melko maltillisella kotihoidon tarpeella, 20 tuntia kotihoitoa kuukaudessa. Pienituloisen vanhuksen tilanne on taloudellisesti hankala, sillä tukipalvelut ovat tyypillisesti tasasuuruksia (säännöllisen kotihoidon maksua lukuun ottamatta), eivätkä ne kuulu maksukattojen piiriin.

Kun kotona asumista halutaan kansallisen ikääntymispolitiikalla edistää, on sen taloudellinen kestävyys turvattava. On helppo kuvitella tilanne, jossa vanhus jättää käyttämättä tai kieltäytyy ottamasta vastaan tukipalveluja kustannusten kasvun pelossa. Tällöin palvelujen toimintakykyä tukeva ja raskaampaa hoitotarvetta ennaltaehkäisevä tarkoitus ei toteudu.

Asiakasmaksulainsäädäntöä uudistettaessa on syytä varmistaa, että asumisen tuen asiakasmaksut pysyvät kohtuullisina, ja että maakunnille ei luoda paineita näiden maksujen korottamiseen. Tuore THL:n tutkimus kertoo, että pienituloiset iäkkäät ovat jättäneet terveydenhoitoa käyttämättä korkean hinnan vuoksi (3). Asumisen tuen palvelujen hinnat ovat moninkertaiset esimerkiksi terveyskeskusmaksuihin nähden. Esimerkiksi päiväkeskuspäivät matkoineen maksavat noin 80 euroa kuukaudessa, kun päiväkeskuksessa käydään kerran viikossa.

Katja Ilmarinen
erikoistutkija
Sosiaalipolitiikan tutkimus, THL
etunimi.sukunimi@thl.fi

Lisää tietoa:

(1) Vaalavuo M. (toim.) [Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen kohdentuminen, vaikutukset ja oikeudenmukaisuus](#). Valtioneuvoston selvitys ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 30/2018. Huhtikuu 2018.

(2) Ilmarinen K. (2017). [Iäkkäiden kotihoidon ja tukipalvelujen asiakasmaksuissa isoja eroja kuntien välillä](#). Tutkimuksesta tiiviisti 3/2017. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

(3) Hannikainen K. (2018). [Ikääntyneiden sosiaali- ja terveyspalveluiden tarve ja käyttö eroavat tulotason mukaan](#). Tutkimuksesta tiiviisti 3/2018. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Päivitetty: 23.5.2018